

Připomněli židovský svátek Chanuka

Chanuka neboli svátek světel u židovského obyvatelstva nahrazuje Vánoce.

■ Antonín Zvěřina

Židovský svátek Chanuku si zájemci přiblížili v Domě Selingmana Bauera vedle Zadní synagogy v Třebíči v neděli 15. prosince. Slovem je dobrovázek Jakub Kotas z Turistického informačního centra. Jeho vyprávění jsme doplnili o informace z webových stránek Federace židovských obcí.

Z historie

Když se Židé vrátili do Izraele z babylónského vyhnanství, postavili si v Jeruzalémě druhý chrám, ale zůstali nadále v područí perské říše. Perskou říši ve čtvrtém století př. n. l. dobyla řecká armáda Alexandra Velikého.

Po Alexandrově smrti si obrovskou říši rozdělili jeho tři generálové. Po lých bojích, které zachvátily celý Blízký východ, připadl Izrael Seleukovcům – dynastii vládnoucí v Sýrii.

S nástupem krále Antiocha IV. k moci začíná období násilného počítání a útokům proti židovskému náboženství.

Jeruzalémský chrám byl znesvěcen a jeho poklady byly uloupeny. Řekové pozabíjeli mnoho nevinných lidí a uvalili na Židy těžké daně. Antiochus nechal v chrámu postavit Diovu sochu a nutil Židy, aby se jí klaněli. Zakázal dodržovat šabat a provádět obřizku.

Nakonec se sám nechal prohlásit bohem a říkal si Antiochus Epifanes, Božský Antiochus.

Jeho souputníci mu ovšem přezdívali Antiochus Epimanes - Bláznivý Antiochus. Po celém Izraeli Řekové stavěli své oltáře a sochy svých božstev a nutili Židy těmto modlám obětovat.

Židé zvítězili

V Modiim, vesnici nedaleko Jeruzaléma, se však vojákům postavil a

ZÁJEMCI si zahráli oblíbenou chanukovou hru.

Foto: Antonín Zvěřina

odpor kněz Matitjahu z Chašmonejského rodu. Spolu se svými pěti syny zaútočil na vojenskou posádku, několik vojáků zabil, zničil modlu a poté prchl do hor, kde začal shromažďovat povstalecké síly.

Židovská armáda den ode dne rosla, jejím velitelem se stal Matitjahův syn – Jehuda Makabi. Začala partyzánská válka. Za noci vyráželi Židé proti syrským jednotkám a s ránem mizeli v horách. Ačkoli jich bylo jen šest tisíc, porazili armádu čtyřiceti sedmi tisíc Syřanů.

Antiochus vyslal proti Makabejcům další, ještě větší armádu. V bitvě u Bejt Cur však Židé šťastně zvítězili. Zahájili vojenské tažení na Jeruzalém, osvobodili město, dobyli chrám a vyházeli z něj modly.

Když chtěli zapálit světla menor /sedmiramenný svícen/, zjistili, že zbyl jen jeden džbánek olivového oleje označený pečeti velekněze. Takové množství ovšem stačí jen na jediný den a příprava dalšího oleje trvá osm dní.

Přesto Makabejci lampy menor naplnili, zapálili knoty a chrám znovuzasvětili. A stal se zázrak. Olej nevyhořel a vydržel po celých osm

dní, dokud nebyl k dispozici nový olivový olej. Rok nato vyhlásili rabíni osmidenní svátek chanuka, oslavu vítězství nad náboženskou perzekucí.

Chanukia

Zapalování osmiramenného svícnu je nejznámějším chanukovým předpisem. Chanukia má osm ramen pro osm svíček v jedné řadě a jedno rameno oddělené pro pomocnou svíčku zvanou šamaš sluha. Zajímavý je způsob zapalování – první den se zapálí jedna svíčka, druhý den dvě a tak dále, až osmý den hoří všech osm svíček.

Svíčky chanukie se nezapaluje zápalkou nebo zapalovačem, ale pomocí šamaše.

Před zapálením svíček se svícen umístí na dobře viditelné místo, abychom dále šířili chanukový zázrak do světa. Tam, kde je to možné, položí se chanukiu u vchodu do domu či u branky na dvůr. Není-li to možné nebo bezpečné, umístí se svícen do okna nebo ke dveřím bytu.

Většinou se používají parafinové svíčky, kdo ale má tu možnost,

měl by si koupit chanuku s osmi lampičkami, které naplní, tak jako menoru v chrámu, olivovým olejem.

Chanukové zvyky

Kromě již uvedeného zapalování chanukie se osm dní svátku světel pojí se sevivonem, dreidl, káča, na kterém jsou napsána čtyři hebrejská písmenka – nun, gimel, hej, šin – znamenající větu nes gadol haja šam - zázrak velký byl tam.

Lidová tvořivost však písmenům přiřkla jiný význam. S dreidlem se točí při chanukové hazardní hře. Do banku vloží každý z hráčů desetník. Komu padne nun, niš, jidiš, nic, má smůlu. O svůj vklad přišel a hraje další.

Padne-li gimel, bere hráč celý bank ganz, jidiš vše. Hej znamená jidiš halb, půlku banku a šin vyzývá k opakování pokusu - špil, jidiš hraj.

Chanuka má i svá typická jídla – sufganiot koblihy a levivot latkes, bramboráky. Hru si mohli zájemci vyzkoušet a ochutnat i tradiční chanuková jídla.

Chanukové písně

Při zapalování chanukových svíček se odříká příslušné požehnání a zpívají dvě známé písně – Hanerot halalu, tyto svíčky, a Maoz cur, mocná skála.

Osm dní

Častá je otázka, proč slavíme chanuku osm dní. Osm dní hořelo světlo z jediného nalezeného džbánu olivového oleje označeného pečeti velekněze, ale jen sedm dní se tak dělo zázrakem.

Někteří proto tvrdí, že již první den uhořela pouze osminka oleje, a tak zázrak skutečně trval osm dní, jiní považují za první den zázraku již samotný den vojenského vítězství nad velikou nepřátelskou přesilou.

Uzavřeli smlouvu s krajem

Rámcovou smlouvu o spolupráci při zajišťování a rozvoji veřejné dopravy s Krajem Vysočina schválilo trebičské zastupitelstvo. Místostarosta Pavel Janata vysvětlil, že lidem, kteří do Třebíče přijeli vlakem či linkovým autobusem, platila jízdenka i v dopravě.

Platilo to i opačně na omezený počet obcí v blízkosti města. U vlaků se jednalo jen o dopravu mezi zastávkami Třebíče a Borovína. Cestující se evidovali a mezi městem a krajem docházelo k finančnímu vyrovnání.

Od roku 2025 se může do autobusů městské hromadné dopravy nastupovat všemi dveřmi. Přesná evidence proto nebude možná. Proto smlouva bude vycházet z procentuálního zastoupení v roce 2024.

„Určitě to nebude přesné, uvidíme, jak dlouho tato smlouva bude fungovat. Myslím si, že nás v budoucnu čeká, jak dál v této oblasti postupovat,“ vyjádřil se místostarosta Janata. –zt-

Generel pomůže s dešťovou vodou

Veškeré projekty ve městě musí počítat i s tím, jak vyřeší dešťovou vodu.

■ Antonín Zvěřina

Generel odvodnění města Třebíče – pravý břeh plánuje vyhotovit město Třebíč. Místostarosta Pavel Janata upřesnil, že se to týká jižní poloviny města od řeky Jihlavy. Připomněl, že pro severní část města takový dokument má radnice k dispozici.

„Generel řeší nakládání s dešťovými vodami na celém území města na jih od řeky. Považujeme to za důležité, protože dnes je žádoucí nenechat veškerou dešťovou vodu odtéct,“ poukázal Janata.

Za nejpřirozenější se považuje vsakování, což v podmínkách města není všude možné. Proto dokument naznačuje, jak je možné vodu zdržovat v nádržích. Z nich se pak

voda postupně odpouští. Má to za cíl zabránit krizovým situacím při přívalových deštích.

Janata připomněl, že město v příštích letech čeká zásadní investiční akce, výstavba obchvatu v jižní části města. Jedná se o akci Ředitelství silnic a dálnic a do dešťových srážek významně zasáhne. Proto je generel zásadním dokumentem.

„Už víme, že dokument obsahuje velice podrobně, co se může ve městě stát a jaká se musí přijmout opatření, aby se dešťové vody bezpečně převedly,“ uvedl Janata. Doplnil, že se jím musí řídit každý investor v Třebíči.

Místostarosta připustil, že generel mělo město zpracovaný, ale postupem času zastaral a je potřebná aktualizace. Janata naznačil, že například při rekonstrukci ulic a kanalizace právě tento dokument sehraje významnou roli.

Stále ještě jsou v Třebíči ulice, kde

splašková i dešťová voda míří do stejného kanalizačního potrubí a odtud na čistírnu odpadních vod. To považuje Janata za neudržitelné. Právě oddělení těchto vod a budování nádrží je cíl generelu. V nejbližší době se dotkne rekonstrukce ulice Průmyslová. Připomněl, že dokument už řeší situace při zpracování průmyslových zón Rafaelova I. a II. v severní části města.

„V ulici Rafaelova hodláme zdržovat vodu i pomocí tůňek. Zdrž na dešťovou vodu se bude v ulici Brněnská. Bohužel tam bude téct i voda splašková z pravého břehu řeky,“ poukázal Janata.

Podotkl, že nádrže na dešťovou vodu se podařilo vybudovat na Karlově náměstí v souvislosti s revitalizací celého prostoru centra. Voda slouží k zalévání zeleně. Řešení musel projektant najít i u bytového domu v Modřínové ulici. Realizované kroky pomohou i čistírnu odpadních vod.